

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

De Missione Pervana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

DE MISSIONE PERVANA.

PERVANA Prouincia in sex Collegia Societatis, Residentias tres, Missiones quatuor, partita est: aguntque in ea ex nostris 137 uiliter, quæ Dei est gratia, & cum fructu, quemadmodum ex annuis, quæ pro more recepto hoc anno mittuntur, colligere est. Lima, tempore quo hæc vrbs famo-

dominante sic premebatur, ut ex primariis ciuibus quidam ne pænem quidem haberent ad rescendum, acciditque aliquando ut aliqui urgente inedia canum instar discurrerent, & abiecta ossa aroderent, diebas singulis uisitati sunt carceres, distributo, in uinctos non solum spiritali pane, Confessionum, Exhortationum, Concionum beneficio, uerum etiam à scholarum nostrarum Auditoribus comportato, & in plures triginta distributo corporali cibo, eorum etiam mensa ministrando; quo in charitatis opere Domino adiuuante perseueratur. In eodem carcere baptismo lustratus fuit Æthiops quidam, extremo supplicio adiuuatus. Alius etiam cum ad furcam duceretur, & obstinatissimus infinita blasphemiarum uerba eructaret, in ipsas tandem scalis tactus à Spiritu sancto opera cuiusdam Patris nostri, qui eius ad saniorum mentem reductioni studebat, rara peccatorum penitentia confessus est. Nec minor fructus ex Catechismo & doctrina Christiana, qua pueri Æthiopes & aliarum personarum Dominicis diebus informantur, collectus est: ea namque instirutione multa impediuntur peccata, quæ in Deum D. N. admitterentur. Vadunt ex nostris quidam ad certa loca, in quæ multus populus ad choreas, festa, ac inde ad epulas conuenit, ibique exhortantur, & doctrinam Christianam docent, fitque magna cum multorum approbatione, ut qui ad saltationes & ludos uenerat, submissis genibus coronam seu orbiculos sacros percurrat, & pro affectu doctrinam Christianam recitent.

Ex Collegio Sancti Martini omni die festo ad portum itur, & concionibus iuuantur, qui in eo inuenti fuerint, nec omittitur seruatorum & remigum uisitatio: summa cum eorum consolatione & fructu missus erat ex Patribus aliquis in terras & loca uicina.

N.N.n 4. Qua

Qua in missione incidit in Indianam anum centenaria maiorem, quæ confessione expiata in sequenti die ad meliorem vitam transiit. Adiuta & illa senior, quæ præterea surda erat & muta; qualignis & notis exterioribus culpas falsa, vitam cum confessione finit.

Indi quidam Ethnici Eunuchi dicti ex suis decem miserunt ad Urbem Curco, quæ triginta miliaribus distat, ut aliquos ex nostris euocarent, ut Catechizatos fideque instructos salutari aqua abluerent; cumque hæc agerentur, ex iis qui venerant unus in ægritudine incidit, ac postquam Christianis institutis eruditus ablutusque; esset die insequenti, si nihil culpæ à baptismo admisit, in cælum transit. Ex hoc Curcensi Collegio missio facta est in Prouinciam Aimares, quæ summè fuit necessaria; & fuit in ea diuini obsequii cum plurimum. Necessitatis porro causa hæc erat: Imiserat Dominus noster anno superiori pestem, ut hac animaduersione & castigatione miseram gentem à somno peccati, quo premebatur, excitaret: Verùm quod remedium afferre debuit, in damnum & ruinam animarum vertit, Nam cum viderent Hispanos, qui inter eos sparsi vivebant, nihil ab eadem lue accipere detrimenti, plurimosque ex suis debilibus adhuc & in fide infirmis Dæmon persuasit, Deum Hispanorum non esse eorum Deum, quando illi nihil à contagione læderentur, neque aliam in rem hanc natam calamitatem, quam ut errorem suum recognoscerent, quo acti ab proprio & patrio Deo defecissent, in quod crimen cum non incurrissent Hispani, adorato semper Deo vno, nec eo vnquam eiurato, sani ac læti viuerent: quo ex principio inferebat Dæmon redeundum esse ad antiquam superstitionem, placandumque muneribus & aliarum rerum oblatione patrium Deum; quam persuasionem promouerunt plurimum excitati Magi, qui diuersis fraudibus & mendaciis deceptam gentem ad Idolorum cultum retrahere conabantur, & è manibus aurum argentumque extorquere. Quare in vulgus ex eis iactabant nonnulli, sibi pestem apparuisse indignabundam & ardentem, comminantemque victurum proflus nemiem, nisi aurum, argentum, eiusdemque generis munera sibi debita offerrentur. Alii spargebant Ingam, Peru olim Regem, irarum plurimum affimasse, hanc calamitatem voluntate & imperio suo immisissam. Alii alia perinde vana comminiscabantur: quibus artibus impellabantur miseri Indi, non modò ad ea Idolis offerenda quæ Magi postulabant, sed etiam persuadebantur, ne quidquam in domibus suis obseruarent, quod Hispanis vsitatum esset ac familiare.

Missam

Missam fictè & ex mera tantum consuetudine audirent; Cùm Sacerdos sacram hostiam adorandam eleuaret, manu sinistra peccatus pullarent, Crucem non venerarentur. Persuasi igitur in his salutem suam consistere, ædibus eiecerunt Imagines, Cruces, cereos sacros, Rosaria, seu precationis globulos, cæteraque omnia, quin & galeros, & calceos, & vestes quibus Hispanis similes videbantur. Adeoque incrementa sumpsit hæc mentis obnubilatio & cæcitas, vt pagus integer foras in montem egrederetur, vt solenne animalium sacrificium offerret: quod cùm fieret, ad montem accessit Christiana vetula, cui negotiorum quorundam causa illac iter; quam à loco sacrificii non procul distitam cùm Sacerdoticulus vidisset, exclamauit, in captis sacris pergi non posse nisi interficeretur, vnde misera anicula momento ab insana & furente turba lapidibus oppressa est, quæ post sex aut septem dies in pagum deportata fuit, affirmaruntque Hispani ita recentia fuisse vulnere, ac si eadem hora occubisset, nullumque tetræ odorem afflauisse. Fuerunt & plura alia sacrificia, quibus eo tempore delusi turpiter diis suis litabant, tantumque profecerat delusio & error, vt nouem continuis mensibus integros dies ponerent Patres nostri in expiandis generali confessione animis, die quolibet concionarentur, rosaria distribuerent, Icones & orbiculos sacros largirentur: Reducti tandem magno cum doloris de admissis criminibus sensu, voluntariè se castigarunt: & qui fuerant prius defectionis authores & capita, agnitum publicè errorè iurarunt.

In Tuccamana Missione diuersis vicibus baptismo eluti sunt plures centum quinquaginta, quos inter erant octogenarii, qui absq; baptismo hac ex vita decessissent, nisi hæc Missio obstitisset. Innumeri penè sunt alii, qui idem appetunt.

In Missione S. Crucis de Monte baptizati sunt præter puerulos 970, & plusquam quatuordecim pagana castella idem postulant. Audita totius vitæ confessiones plurimæ, in quibus hoc difficultatis, quòd penè omnes harum partium nationes vsque ad quinque numerare tantum sciant: si crimina quintum numerum excesserint, nil notunt proferre aliud, etiamsi quingenties illa commiserint, quàm sæpius se commisisse.

In Missione Cianas abluti sunt vario tēpore 2832 adulti omnes, pueri & infantes 1301, Matrimonio iuncti 143, erectæ crucis plurimæ, ædificatæ Ecclesiæ, innumeræ factæ animorum expiationes. Alia in missione ad eandem nationem Sacramentum fidei susceperunt 708 iam adulti; Nuptiarum fœdere copu-

N N a 5

lati

lati 262. ex quibus qui post susceptum Baptismum mortui sunt, magno cum diuinarum rerum gustu ad aliam vitam transferunt. Quos inter adolescentula fuit annorum 16, quæ cum morti proxima esset, videretque pulcherrimam quandam Dominam cum comite eximia Maiestatis euocantem hoc sermone: Eamus filiola, respondit nolle se ex hac vita decedere, nisi primum cognosceret, qua via aditus esset in cælum, quod frequentius ex Patribus audisset, arctam planè & perangustam viam, quæ in cælum duceret. Accersita igitur hera Patrem aliquem vocari oportuit, quide eo quod acciderat instructus consolatus est adolescentulam, quæ hilari animo ad meliorem vitam abiit. Magna est & penè incredibilis cæcitas mentis, qua obruuntur Cienensium loca quædam; Nam certis quibusdam stellis sacrificant, iis verò maximè, quæ colligendæ messis tempore dominantur: Superstitiosi sunt admodum, bubonisque vocem valde pertimescunt, qui vbi in vicum aliquem aduolarit, & solitum dederit sonum, continuò seniores armati domo egrediuntur, inclamantque auem, vt auolet, ne moriantur: Iuniores eo tempore ædibus se continent, idem faciunt femina, aiunt enim bubonem aliquin prænuunturum mortem. Quando pluvia indigent, Magus quispiam magna vocis contentione & acceleratione clamat, vt omnes ad montem concedant, quò postquam peruenerint, vt quilibet consueto more à cibus abstineat. Est autem eorum hoc ieiunium vt à sale, pipere, cibus coctis contineant; quod vbi factum est, voce intensa & clamore summo stellas inuocant, & quamque precantur, & ad terram castellumque paganum sese vertunt, potionem quandam manibus tenent, quam vbi nobilis alicuius adolescentulæ manu porrectam ebiberint, ita à sensibus abducuntur, mentisque impotes fiunt, vt mortui videantur: sed vbi in se redierint, mel aqua & maizo miscent, quibus permixta nubes aspergunt. Die insequenti nobilem aliquem aut conspicuum & venerandum quempiam senem in lectum deponunt, subiecto lento igne, atque vbi sudare cœperit, sudorem vase excipit Magus, anserino sanguini admiscet, atque ex radice expressæ aquæ rursus in aëra iactat nubes vt tingat, rogans per sudorem sanguinem & aquam, vt desideratam pluuiam largiantur. Quod si casu eo die, quo sunt superstitiosi, pluat, gratias agunt stellis, Magumque multis muneribus ornatum efferunt. Celerant & festum aliud superiore non minus superstitiosum, Puerum decora facie, & qui toto castello formosissimus habetur, cubiculo includunt, ei que tamdiu ieiunium imperant, dum crescant

crescant capilli, tum magi praestigiatōres cum senioribus edu-
 ctum, veluti supplicatione quadam, in ades amici alicuius artifi-
 sime illi iuncti deducunt, ibi vetulae puerum querula voce lamen-
 tantur, & plebs, quae interea cogitur & conuenit, paulatim puerum
 capillos praescindit, oblato in singula capita antere vno coctio. Al-
 tera die Magus iuniores ad venandas feras mittit, alios, vt locum
 festo oportunum apparent, ablegat, puellis, vt bonum vinum ex-
 coquant, imperat, Senioribus musica vt instrumenta componant,
 & ex ea hora eadem pulsare incipiunt, atque ab eo tempore, qui
 eas in res à Mago emissi sunt, libere furari possunt, quidquid ex-
 tra cuiusvis domum reperint. Inuitant populos vicinos, vt variis
 armis instructi ad festum conueniant. Puer festi tempore coro-
 natus, altera manu telo instructa, altera vipera viua dependen-
 te, positam in loco quodam ornatissimo sedem occupat, vnde fa-
 cile colligitur damonis esse artes, cum à vipera non mordeatur.
 Corpori etiam pueri plures aliae viperae mortuae alligatae sunt.
 Qua venatione apprehendit Iuuentus cum coctis & allis anseri-
 bus reposita sunt ad vnum pueri latus. Alterum claudit bona vi-
 ni quantitas. Posteaquam milites ad festum vocati militari quo-
 dam ordine & delectu ingressi sunt, & viperam adorarunt, ad pue-
 rum accedunt, vinum illi proximum ebibunt, & preparatas pue-
 roque adhaerentes epulas sumunt, tum ad adorandam rursus
 viperam regrediuntur, eundemque cibum & potum repetunt, to-
 tosque tres dies hac ratione absumunt, quibus euolutis viperam
 necant: Exin femine (quae toto festi tempore clausae domi haere-
 bant) egrediuntur, clamantes, Victoria, Victoria. In celebritate
 eiusmodi frequenter apparet & videndum se praebet Dæmon ad
 combibendum, commessandum, festosque dies lætè hilariter-
 que agendos exhortans. Est & tertium festi aut potius lamenta-
 tionis genus, quod defunctis exhibent: ad hoc nocte conueniunt
 malefici & praestigiatōres cum senibus, multo vino arcibus & te-
 lis instructi, postquam mortuorum sepulchra purgata, in fletum
 & lachrymas resoluuntur onnes, non multo post praestigiatōres
 in partem aliquam secedunt, & egregiè compotant, quod vbi
 fecerunt, ad lachrymas & euulatus reuertuntur, Dæmonem in-
 uocantes, Dæmonem montibus, lacunis, & similibus impre-
 cantes demum proprio nomine mortuos vocant, & ad combi-
 bendum inuitant, ac vbi sese nihil mouere vident, inæsti & tri-
 stes domum reuertuntur. Ea est cecitas quarundam partium gē-
 nis Cjanis.

Itatini, cui missioni praest P. Iacobus Saminiego antiquus &
 laborio.

laboriosus operarius fidei, sacramento abluti sunt 429, quos inter mulier fuit, quæ cantiunculam, quam canebat, ab quodam se accepisse fatebatur, qui ab Itatini veteri (hæc est ab altera fluminis Paraguai parte) venerat. Is audiebatur in aëre loquens, sed non videbatur, multa que dabat præcepta, quorum hoc erat vnum, vt certas cantiunculas canerët, ex quibus ea fuit, quam personabat mulier, cuius hic sensus: Pater filium suum Christum in mundum misit, præcepit que hominibus illi vt obedirent, eum que adorarent. Misit etiam sanctam Mariam, vt ex ea nasceretur Christus. Finis porro erat, hæc dicit Spiritus sanctus. Existimo hunc demonem fuisse, quia veritati multa admiscebat mala & falsa, quale hoc fuit præceptum, vt legitimas abjicerent vxores, & alias superinducerent, ac persimilia multa. Accidit in illa missione eidem P. Iacobo Saminiego res admirabilis & consideratione digna, cuius eo in genere vix contigit similis, que etiam eiusdem vrbs incolit, in qua euenit, ita innotuit, tot que testimoniis cõfirmatur, vt vultus dubitandi locus relinquatur, quæ ab iis personis accepta est, qui oculis & auribus hauserunt: qui casus euentu infelix ideo permisus est, (quemadmodum etiam de similibus, que in cõfessione contigerunt, credi potest) vt hic nouus populus discat qua fide & integritate vti debeat Pœnitentiæ Sacramento, in quo non parua sentit difficultatem. Quare etiam Inda, que in omnium oculis legem integræ confessionis violabat, videntibus eisdem punita est & castigata, vt vnus animæ ruina multarum salus procuraretur. Res igitur quæ accidit est eiusmodi: Agebat in domo præcipuæ cuiusdam Domina huius loci adolescentula decem & sex circiter annorum, quæ bello capta ac baptismo tincta Catharina vocabatur. In ea cum ætate crescebat libertas & mores dissoluti, etiam si non rarò ab hera repte hensa castigaretur, quæ eo peruenit malitiæ, vt cum perditis quibusdam clam consuesceret, neque tamen propterea à confessione abstineret, sed hoc peccatum laboris premeret, ne meretricula aut perditis moribus haberetur. Hæc igitur Calend. Aug. 1590 morbo depressa Sacerdotem euocauit, cui animi noxas aperiret, sed id fecit nõ integre, vt & in eadem egritudine nouem aliis vicibus; recedente Sacerdote presentibus aliis famulis contemptim ridebat, hæc ferè oratione, Aliud mihi quod agerem non erat, quàm vt peccata faterer, adiectis etiam turpibus & inhonestis verbis, quibus offensa cætera singula ad heram referebant, quæ meritò Catharinam increpans, eadem vultu & voce mutatis amicè rogauit, quænam illa essent, quæ Patris aperire non vellet, narrauit illa non difficulter, adiunxitque

quodam Patrem in morbo vocasset, ut se confessione purgaret, stetit ad laevam quandam Æthiopi similem, qui moneret ne fateretur, quod ea peccata læuissima essent, & nullius momenti, & ex illorum confessione a Patre dissolutior haberi posset: à dextra vero manu apparuisse S. Mariam Magdalenam exhortantē, ut quicquid esset libere euomeret. Accersitum igitur rursus Patrem Dominica de omni eo quod acciderat instruxit, qui modis omnibus tentauit, ut ad integram animæ expiationem induceret, sed frustra; quo enim exhortabatur magis, eo reddebatur obstinatio, ita ut nec nomen IESU enunciare vellet. Alio etiam tempore, cum illi sacram crucifixi imaginem, ut in eum intueretur & animo reuolueret Christum pro nobis cruci affixum & in cruce mortuum, summa cum indignatione & animi commotione respondit: iam scio, sed quid vultis faciam? Ad quam Hera, ut ad Christum te conuertas, qui admissa crimina remittat, si fatendo recognoscas. Qui Catharina: Obsecro, ut mihi desinatis esse molesti; cumque hera abcessisset, cepit amores suos & turpitudinem decantare, durauitque ad dies plures hæc agendi & dicendi ratio, donec quadam nocte, accersita cum ancillis hera, hæc in verba prorupit: Torqueor & animo angor plurimum ob violatam confessionem; & ab ea hora vsque ad mediam noctem toto corpore obrigit, ut crederetur mortua, ac de humatione & sepultura esset cogitatio; sed ad se reuersa, accitōque Sacerdote, nihil de antiqua fatendi consuetudine remisit. Tres post horas, paulo antequam expiraret, exhortata à seruis, ut apprehensa manu cruce & cereo sacro nomen IESU inuocaret, respondit: Quis est ille IESUS? eum non noui, ac in partem ultimam lecti reflexa sedensque audiebatur cum alio quodam, qui tamen oculos fugiebat, colloqui. Ac alia serua, quæ eodem in loco ægra decumbebat, vehementer dominam rogauit, ut in distinctum cubiculum transferretur, quod, ut aiebat, laruas quasdam atras videret, quibus admodum terretur. Nocte ea, qua Catharina extincta est, domus tota tam færido & putri odore perfusa est, necessarium ut fuerit, cadaver loco patente & aperto exponere. Dominæ etiam frater è cubili brachio extractus est. Ancilla quædam in humeris veluti calce percussa est, pertulitque aliquot dies huius læsionis signa. Equus mansuetissimus alioquin actis in murum calcibus huc & illuc discurrens tota nocte insanit. Idem fecerunt & capes multa discursione & latratu. Humato iam corpore, cum ex ancillis quædam locum intrasset, in quo Catharina decubuerat, nemine conspecto, sensit

sensit in se vas quoddam, quod tabularis impostū erat, jaci. Ma-
 jor præterea pars huius vr̄bis vidit multo crepitu & sonitu huc &
 illuc plurimos lateres & regulas, etiam ad 2 millia passuum pro-
 jici, non quod in palatio vllus sit later vel tegula cum vt pleraque
 omnia huius vr̄bis ædificia, palma tegatur. Ancilla alia spectanti-
 bus multis pede longissimè protracta fuit, etiamsi quæ traheret,
 non videretur. Septimo Octob. cum quædam serua vestiariū
 esset ingressa, vt inde vestem sibi aliquam sumeret, vidit Cathari-
 nam erigentem sese in pedes, vt vas quoddam attriperet, fugiente
 illa tanto impetu vas in murum impulit, vt in mille partes fran-
 getetur. Die insequenti, vestiario annexa fuit crucis imago char-
 tacea, quæ vno impetu à muro auulsa, in conspectu omnium, res
 in partes distracta est. Eodem die cum in horto Domina cœnaret,
 medius later lanci injectus totam cœnam euerit, cuius filius an-
 norum quatuor eo ipso tempore exclamare cœpit, Matercula,
 Matercula, Catharina me præfocat, appensisque ad collum sac-
 catorum exuuiis ab ea pœna liberatus fuit. Hæc Dominam cogē-
 runt, vt ædes mutaret, & in consobrinæ domum se reciperet, reli-
 ctis ancillis quibusdam ædium custodibus. Decimo dicti mensis,
 cum ex ancillis aliqua in officinam dispensatoris iuisset, sensit se
 ter à Catharina vocari, quam timore nimio dilapsam exhortate
 sunt ceteræ, vt inuocato Domini nostri auxilio cereo que sacro
 accenso regrederetur, assumptis duabus quæ ceteris animosiores
 videbantur, securè rediit; quam defuncta monuit, vt dimissis
 aliis cereo abjecto, quod pœnam inferret, sola persisteret. Emite-
 rebat Catharina ex omnibus corporis iuncturis flammam incredi-
 bilis fœtore. Caput cum pedibus ardebat, cuncta erant ve-
 luti ignita fascia, octo aut decem digitos lata, quæ in terram vs-
 que protendebatur, videbaturque libidinis & admixtæ turpitu-
 dinis pœna & castigatio quædam. Viso hoc spectro tremere & ex-
 albescere cœpit serua, ad quã infelix defuncta: Accede huc, Quo-
 ties ego te euocaui.

Respondit serua penè exanimis: Bone IESV. Quis non hor-
 reat te visa? Quæ cum diceret, in eundem locum descendit for-
 mosissimus puer albis vestibus, qui seruam hortatus est, vt
 posito timore forti esset animo, notaretque diligenter, quæ à
 Catharina acciperet, vt in alios euulgaret, ac simulatque ab
 hoc loco abcessisset, confessione maculas omnes expiaret. Tunc
 hæc in verba Catharina Scias inferno me mancipatam, & grauissi-
 mis subiectam pœnis, quod cum sacerdoti aduolueret, vt pecca-
 ta faterer, leuissimam tantum referrem, cuiusmodi sunt, quod
 garrula

garrula essem & loquax, in iram proclivis, & id genus alia silētio
 verò involuerem libidines & consuetos cum adolescentibus
 congressus. Tu igitur disce bene confiteri, & nullum crimen
 tacere: Horumque vos commoneo, quòd mihi ita imperatum
 sit, cogarque aliorum in exemplam hæc vobis aperire: Iam
 pulsus ad salutandam Deiparam virginem audiebatur, defuncta
 mox in angulum quendam secedit & evanescit: Angelus verò
 (Angelum enim fuisse, quem viderat puerum, credebat famula)
 abire ad suos famulam jubet, quod & fecit. Hæc pars est vna co-
 rum, quæ Divina bonitas in Prouincia Peruana per Societatem
 operari anno 90 dignata est. Aliud superest nihil, quàm vt V. P.
 orationibus ad Deum & sanctissimis Sacrificiis, atque no-
 morum operariorum missione, necessitatum gra-
 uissimarum huius miseræ gentis memi-
 nisse velit, ad laudem & gloriam
 IESU CHRISTI Do-
 mini nostri.

{ . }

EX-

